

Uvođenja eura kao službene valute RH

Bister, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:341992>

Rights / Prava: [Attribution-NoDerivs 3.0 Unported](#)/[Imenovanje-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-06**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Ivana Bister

**UVOĐENJE EURA KAO SLUŽBENE VALUTE U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Ivana Bister

Matični broj: 0016143248

Studij: Ekonomika poduzetništva

UVOĐENJE EURA KAO SLUŽBENE VALUTE U REPUBLICI
HRVATSKOJ
ZAVRŠNI RAD

Mentorica:

Prof.dr.sc. Marina Klačmer Čalopa

Varaždin, ožujak 2023.

Ivana Bister

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autorica potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

Uvođenje eura vrlo je bitan korak Republike Hrvatske zbog toga jer je on već duže vrijeme prisutan u hrvatskom gospodarstvu. Hrvatska je zemlja koja je gospodarski otvorena i trgovinski je izrazito povezana s državama europodručja i članicama Europske unije. Velik dio hrvatske vanjskotrgovinske razmjene podrazumijeva razmjenu s državama članicama Europske unije. Osim toga u Hrvatskoj prije uvođenja eura kao službene valute velik dio stanovništva šteti u eurima. U završnom radu je prikazana povijest hrvatskih valuta od osamostaljenja države pa sve do danas, isto tako prikazana je povijest eura i nastanak ekonomske i monetarne unije. Poblizje je objašnjena uloga eura u svijetu te kako široka globalna upotreba eura uvelike doprinosi europskom gospodarstvu. Kako bi Hrvatska uvela euro kao svoju službenu valutu, 2018. godine donijeta je Strategija uvođenja eura u Republiku Hrvatsku koja prikazuje ekonomske prednosti ali i nedostatke uvođenja eura te naglašava aktivnosti i politike koje Hrvatska treba usvojiti kako bi uvela euro. Uvođenje eura kao službene valute sa sobom nosi prednosti – uklanjanje valutnog rizika, lakše transakcije, ukidanje tečajnog rizika ali i nedostatke i troškove kao što su gubitak monetarne politike i povećanje cijena. U svrhu rada provedena je kratka anketa od 22 pitanja o stajalištima građana i njihovom pogledu na uvođenje eura.

Ključne riječi: euro, hrvatska kuna, europodručje, fiksni tečaj konverzije, Europska središnja banka, Hrvatska narodna banka, Europska unija

Sadržaj

Sadržaj	iii
1. Uvod	1
2. Hrvatske valute od osamostaljenja do danas	3
2.1. Hrvatski dinar	3
2.2. Hrvatska kuna	4
3. Povijest eura	6
3.1. Nastanak ekonomske i monetarne unije	7
4. Uloga eura u svijetu	9
5. Strategija uvođenja eura u Republiku Hrvatsku	10
5.1. Aktivnosti provedene neposredno nakon objave Strategije za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj	10
5.2. Postupak uvođenja eura	11
5.3. Hodogram aktivnosti vezanih za uvođenje eura	13
6. Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom	15
6.1. Zadaci i odgovornosti pojedinih dionika	15
6.1.1. Nacionalno vijeće i koordinacijski odbori	15
6.1.2. Hrvatska narodna banka	17
6.1.3. Banke i nebankovne financijske institucije	17
6.1.4. Država	18
6.1.5. Poduzeća	19
6.2. Zaštita potrošača	20
7. Izgled kovanice eura u Republici Hrvatskoj	22
8. Prednosti i nedostaci uvođenja eura	25
8.1. Prednosti uvođenja eura	25
8.2. Nedostaci uvođenja eura	27
9. Stavovi građana o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku temeljem provedene ankete	30
10. Zaključak	34
Literatura	35
Popis slika, grafova i tablica	38

1. Uvod

Republika Hrvatska je 1. srpnja 2013. godine ušla u Europsku uniju, a potpisivanjem ugovora preuzela je obvezu ulaska u europodručje kada gospodarstvo države bude spremno dokazati spremnost da poštuje kriterije konvergencije. Vlada Republike Hrvatske je 1. siječnja 2023. godine uvela euro kao službenu valutu i glavno sredstvo plaćanja. Uvođenje eura vrlo je bitan korak Republike Hrvatske koji ima utjecaj na sve stanovnike ali i gospodarstvo i samu međunarodnu razmjenu. Prije nego je Hrvatska uvela euro bila je dužna konvergirati domaću valutu po tečaju 1 euro = 7,53450 kn. (HNB, 10.07.2020.) Nakon konverzije dolazi do brojnih povećanja cijena čiji je razlog to što veliki dio poduzeća želi povećati svoj profit na način da cijene zaokružuju na veće iznose nego je to u pravilu.

Uvođenje eura kao službene valute bila je jedna od najaktualnijih tema 2022. godine i iz tog razloga sam odlučila ovaj završni rad posvetiti baš toj temi. Predmet istraživanja ovog završnog rada je utjecaj uvođenja eura, postupci kroz koje je Hrvatska prolazila te prednosti i nedostaci kako za poduzetnike tako i za fizičke osobe. Glavni cilj rada jest istraživanje samog procesa uvođenja eura u Republiku Hrvatsku te prezentiranje posljedica nakon uvođenja istoga.

Podaci korišteni u ovom završnom radu prikupljeni su iz različitih sekundarnih izvora poput internetskih članaka ali su korištene i mnoge službene stranice bitnih institucija u procesu uvođenja eura u Republiku Hrvatsku. U sklopu završnog rada provedeno je istraživanje, odnosno izrađena je anketa u kojoj su postavljena pitanja vezano uz uvođenje eura, ispitano je privikavanje na novu valutu i slično u svrhu analiziranja stajališta građana i otkrivanja kako su se snašli i prihvatili euro. Metode korištene u izradi ovog rada su metoda deskripcije pomoću koje su opisane činjenice, metoda analize i sinteze za raščlanjivanje složenih dijelova na jednostavnije te povezivanje više jednostavnijih dijelova u jednu složenu cjelinu, povijesna metoda pomoću koje je analizirana povijest događaja, metoda anketiranja za prikupljanje primarnih izvora podataka i stavova građana te statistička obrada podataka.

Završni rad se sastoji od deset poglavlja koja uključuju i Uvod i Zaključak. Nakon Uvoda slijedi drugo poglavlje koje se odnosi na valute Republike Hrvatske u prošlosti – hrvatski dinar i hrvatska kuna. Treće poglavlje ovog rada govori o povijesti eura i nastanku Ekonomske i monetarne unije, nakon toga slijedi četvrto poglavlje koje pojašnjava važnost i ulogu eura u svijetu. Peto poglavlje odnosi se na Strategiju uvođenja eura u Republiku Hrvatsku dok šesto poglavlje pobliže objašnjava Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom. Sedmi dio ovog završnog rada uz pomoć opisa i fotografija govori o izgledu eura u Hrvatskoj. U osmom su poglavlju detaljno razrađene prednosti ali i nedostaci uvođenja eura kako za građane tako i za

samu državu. U devetom poglavlju pobliže ću objasniti stavove građana o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku temeljem ankete koju sam samostalno provela u svrhu pisanja ovoga rada. Posljednji dio završnog rada odnosi se na vlastite zaključke i stajalište autorice o obrađenoj temi.

2. Hrvatske valute od osamostaljenja do danas

Hrvatski sabor je 25. lipnja 1991. godine proglasio Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti republike Hrvatske te je time Hrvatska postala samostalna i neovisna država. Središnja banka Republike Hrvatske, po Ustavu Republike Hrvatske koji je donesen u prosincu 1990. godine, bila je Narodna banka Hrvatske (NBH), koja je 1997. godine preimenovana u Hrvatsku narodnu banku (HNB). Stupanjem navedenog ustava na snagu u Republici Hrvatskoj bilo je omogućeno provođenje monetarne politike.

2.1. Hrvatski dinar

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 19. prosinca 1991. godine donijela „Odluku o uvođenju hrvatskog dinara kao sredstva plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske (NN, 71/91)“.

U navedenoj Odluci određeno je sljedeće:

- Hrvatski dinar koristi se za sva gotovinska i bezgotovinska plaćanja, za iskazivanje cijena proizvoda i usluga te drugih novčanih vrijednosti i iznosa.
- Zamjena novčanica i kovanog novca koji glase na dinare SFR Jugoslavije za novčanice hrvatskog dinara obavljat će se u omjeru 1: 1 u razdoblju od dana stavljanja u opticaj hrvatskog dinara do 31. prosinca 1991. godine.
- Građanin Republike Hrvatske, uz predocjenje osobne karte ili druge isprave o identitetu, može jednokratno zamijeniti novčanice i kovani novac koji glase na dinare SFR Jugoslavije za novčanice hrvatskog dinara do iznosa od 10.000 hrvatskih dinara.
- Osoba koja nije građanin Republike Hrvatske, uz predocjenje isprave o identitetu, može jednokratno zamijeniti novčanice i kovani novac koji glasi na dinare SFR Jugoslavije za novčanice hrvatskog dinara do iznosa od 5.000 dinara.
- Zamjenu gotovog novca prema odredbama ove odluke obaviti će Narodna banka Hrvatske putem službe društvenog knjigovodstva Hrvatske, pošta, banaka i drugih financijskih organizacija.
- Novčanice i kovani novac koji glase na dinare SFR Jugoslavije prestaju biti sredstvo plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske od 25. prosinca 1991. godine.

Hrvatski dinar zamijenio je dotadašnji jugoslavenski dinar te se smatrao prijelaznom valutom i koristio kao zakonsko sredstvo plaćanja do 1994. godine kada se uvela hrvatska kuna. Hrvatski dinar nije imao kovanice, 1991. godine u optjecaj su ušle novčanice od 1, 5, 10, 25, 100, 500 i 1.000 hrvatskih dinara, dok su kasnije tiskane i novčanice od 2.000, 5.000,

10.000, 50.000 i 100.000 hrvatskih dinara. Sve novčanice hrvatskog dinara na prednjoj su stranici imale lik hrvatskog znanstvenika Ruđera Boškovića, dok je stražnja strana novčanica od 1 do 1.000 imala prikaz zagrebačke katedrale, a one kasnije tiskane novčanice su na stražnjoj strani imale prikaz skulpture Ivana Meštrovića, „Povijest Hrvata“ (Pongrac, bez dat.).

2.2. Hrvatska kuna

Na sjednici održanoj 12. svibnja 1994. godine, Vlada Republike Hrvatske donijela je „Odluku o prestanku važenja Odluke o uvođenju hrvatskog dinara kao sredstva plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske, te o načinu i vremenu preračunavanja iznosa izraženih u hrvatskim dinarima u kune i lipe“ (NN, 37/94). Odluka o uvođenju hrvatskog dinara kao sredstva plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske prestaje važiti 30. lipnja 1994. godine, te se od istog datuma na temelju odluke Narodne banke Hrvatske u optjecaj puštaju novčanice i kovanice kune i kovanice lipe (NN, 37/94).

Navedena Odluka sadržava sljedeće stavke:

- Novčanicama Hrvatskog dinara transakcije se mogu obavljati do 5. lipnja 1994. godine.
- Cijena svih proizvoda i usluga od 30. svibnja 1994. godine iskazuje se u kunama i lipama
- Konverzija hrvatskog dinara u hrvatsku kunu preračunava se u omjeru 1.000:1.
- Pri izračunavanju hrvatskog dinara u kune, vrijednost u kunama izražava se na dvije decimale.
- Na čekovima i ostalim instrumentima platnog prometa, ispravljat će se naziv novčane jedinice u kunu, a pri popunjavanju slovima pisanog iznosa obvezno se označuju kune i lipe.

Na sjednici Vlade Republike Hrvatske, održanoj 19. siječnja 1995. godine, donesena je „Odluka o dopuni Odluke o prestanku važenja Odluke o uvođenju hrvatskog dinara kao sredstva plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske, te o načinu i vremenu preračunavanja iznosa izraženih u hrvatskim dinarima u kune i lipe „ (NN, 5/95). Odluka nam govori o tome da su fizičke i pravne osobe dužne cijene svih proizvoda i usluga iskazivati u kunama, a ako cijena sadrži i lipe, cijena se iskazuje u kunama s dvije decimale, isto tako, ukoliko je cijena proizvoda ili usluge manja od jedne kune onda se ona brojčano iskazuje u decimalnom iznosu kune, ako pak pravna ili fizička osoba postupi suprotno navedenom kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 5.000 do 50.000 kuna (NN, 5/95).

Novčana jedinica kuna ime je dobila po životinji kuni koja se nalazila na prostorima hrvatskih šuma a njezino je krzno služilo kao sredstvo razmjene, odnosno imalo je funkciju novca („Hrvatska narodna banka [HNB], 2015.).

Datum izdanja prve serije hrvatskih kuna je 31. listopada 1993. godine, a kuna je tada bila izdana u apoenima od 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 i 1.000. Svaka novčanica ima svoju osnovnu boju, te prikazuje lik velikana hrvatske povijesti, naličje novčanica prikazuje karakterističan motiv jednog od hrvatskih gradova. Izgled samih novčanica hrvatske kune osmislili su Miroslav i Šimun Šutej i Vilko Žiljak („HNB“, 2015). Kroz godine novčanice su unaprijeđene s novim zaštitnim obilježjima, tako su osim izdanja iz 1993. godine u optjecaju i unaprijeđena izdanja iz 2001., 2004., 2012. i 2014. godine. Također na važećim novčanicama hrvatske kune može se pronaći potpis guvernera Hrvatske narodne banke, Pere Jurakovića, Željka Rohatinskog ili Borisa Vujčića, bez obzira na to čiji je potpis prikazan, sve novčanice vrijede isto („HNB“, 2015.).

Kovanice su izdane u apoenima od 5, 2 i jedne kune i 50, 20, 10, 5, 2 i 1 lipe. Kovanice su okovane u Hrvatskom novčarskom zavodu d.o.o.. Stoti dio kune – lipa, naziv je dobio po stablu koje ima tradiciju folklornoj, književnoj i povijesnoj tradiciji Hrvatske. Na naličju apoena kuna nalazi se motiv životinjske vrste dok se na naličju apoena lipa nalazi motiv biljne vrste. Isto tako, na neparnim su godištima nazivi biljaka i životinja napisani na hrvatskom jeziku a na parnim pak su godištima napisani na latinskom jeziku („HNB“, 2015.).

Hrvatska narodna banka je 1997. godine izdala kovanicu od 25 kuna koja je kroz godine imala devetnaest različitih izdanja koja su predstavljala važne trenutke za Republiku Hrvatsku („HNB“, 2015.). Kasnije su se novčanica od 5 kuna i kovanica od 25 kuna prestale izdavati.

3. Povijest eura

Euro je 1999. godine uveden kao novčana jedinica i službena valuta Europske unije. Prve novčanice i kovanice eura javljaju se 1. siječnja 2002. godine u zemljama članicama Europske unije. 1995. godine u Madridu, održan je sastanak Europskog vijeća gdje je odlučeno da naziv ove valute bude jednak na svim službenim jezicima Europske unije, a iskazuje se simbolom €. Početkom ožujka 2002. godine, euro postaje jedina valuta dvanaest država članica Europske unije. (Britannica, bez dat.)

Podrijetlo eura krije se u Ugovoru iz Maastrichta – sporazumu između tadašnjih dvanaest članica Europske zajednice, današnje Europske unije, a taj je ugovor integrirao i stvaranje Ekonomske i monetarne unije. Već spomenuti ugovor pozivao je države članice na zajedničku valutu i predstavljao je kriterije koje države moraju ispuniti kako bi preuzele istu i kako bi sudjelovale u Ekonomskoj i monetarnoj uniji. Kriteriji koje prema Ugovoru iz Maastrichta mora ispunjavati država koja uvodi euro i želi postati dio Ekonomske i monetarne unije su sljedeći:

- Stabilnost cijena, odnosno stopa inflacije određene države članice ne smije premašiti za više od 1,5 bodova stopu inflacije triju država članica s najboljim rezultatima u pogledu stabilnosti cijena
- Zdrave javne financije - godišnji deficit države ne smije biti veći od 3% BDP-a dok državni dug ne smije biti veći od 60% BDP-a
- Stabilnost tečaja - država članica mora sudjelovati u 9 tečajnom mehanizmu u okviru Europskog monetarnog sustava dvije uzastopne godine prije ispitivanja, bez većih napetosti.
- Dugoročne kamatne stope ne smiju biti više od 2% više od onih u tri zemlje članice s najboljim rezultatima u pogledu stabilnosti cijena. (European Commission, bez dat.)

Jedinstvena valuta prvobitno je budila zabrinutost građana zbog gubitka nacionalnog identiteta i suvereniteta te zbog mogućnosti krivotvorenog novca a osobe koje su s zalagale za uvođenje eura kao argumente isticale su poticanje trgovine putem smanjenja cijena i uklanjanje oscilacija deviznog tečaja. (Britannica, bez dat.)

Godine 1998. osnovana je Europska središnja banka a glavna zadaća joj je upravljanje eurom, sjedište iste nalazi se u Frankfurtu. Euro je lansiran početkom 1999. godine i zamijenio je ecu – preteča europske valutne jedinice i „takozvana košarica valuta zemalja članica Europskoga tečajnog mehanizma“ (Enciklopedija.hr, bez dat.) u omjeru 1:1. Euro je u opticaj pušten 2002. godine a do tada su ga koristila samo određena poduzeća i financijska tržišta. (Britannica, bez dat.)

3.1. Nastanak ekonomske i monetarne unije

U lipnju 1998. godine Europsko je vijeće, čiji su članovi bili guverneri središnjih banaka tadašnje Europske zajednice, Alexandre Lamfalussy - tadašnji generalni direktor Banke za međunarodne namire, Niels Thygesen - danski profesor ekonomije i tadašnji predsjednik banke Banco Exterior de Espana - Miguel Boyer, potvrdilo postupno ostvarivanje ekonomske i monetarne unije (EMU) („Europska središnja banka [ECB]“, bez dat.).

Jacques Delors tadašnji je predsjednik Europske komisije koji se bavio proučavanjem ideje te osmišljavanjem koncepta za ostvarivanje ekonomske i monetarne unije. Delorsovo izvješće sadržavalo je prijedlog da se ekonomska i monetarna unija ostvari u tri odvojena koraka, odnosno u tri faze. („ECB“, bez dat.)

Prva faza je započela 1. srpnja 1990. godine, a njezine karakteristike su:

- Sloboda kapitalnih transakcija
- Veća suradnja između središnjih banaka
- Slobodna upotreba eura – preteča eura
- Poboljšanje ekonomske konvergencije. („ECB“, bez dat.).

Odbor guvernera središnjih banaka država članica Europske ekonomske zajednice koji je osnovan u svibnju 1964. godine imao je sve važniju ulogu u monetarnoj suradnji te su mu dodijeljene dodatne dužnosti koje uključuju savjetovanje o monetarnim politikama država članica i promicanje njihovog usklađivanja kako bi se ostvarila stabilnost cijena („ECB“, bez dat.).

Druga faza počinje 1. siječnja 1994. godine osnivanjem Europskog monetarnog instituta te prestaje rad Odbora guvernera. Glavne karakteristike ove faze su:

- Središnjim bankama je zabranjeno kreditiranje javnog sektora
- Usuglašavanje monetarnih politika je snažnije
- Jačanje ekonomske konvergencije
- Postupak koji dovodi do neovisnosti nacionalnih središnjih banaka te isti mora biti dovršen do datuma osnivanja Europskog sustava središnjih banaka. („HNB“, 2015).

Europski monetarni institut nije bio odgovoran za provođenje monetarne politike u Europskoj uniji i nije imao ovlasti za provođenje deviznih intervencija. Glavne zadaće Europskog monetarnog instituta su pojačana suradnja središnjih banaka, usklađenost monetarne politike, obavljanje pripreme za osnivanje Europskog sustava središnjih banaka, provođenje jedinstvene monetarne politike te stvaranje jedinstvene valute u budućnosti („HNB“, 2015.).

Europsko vijeće je krajem 1995. godine donijelo odluku da će se europska valutna jedinica zvati „euro“, te da će biti uvedena na početku treće faze.

Posljednja faza ekonomske i monetarne unije počinje 1. siječnja 1999. godine i time jedanaest država članica: Austrija, Belgija, Finska, Francuska, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Španjolska, uvodi euro kao obračunsku jedinicu. Grčka ulazi u treću fazu ekonomske i monetarne unije 1. siječnja 2001. godine i postaje trinaesta članica europodručja. Zatim se europodručju 2007. godine pridružuje Slovenija, 2008. godine Malta i Cipar, 2009. godine Slovačka, Estonija se pridružila 2011. godine, Latvija 2014. godine, Litva 2015. godine te Hrvatska 1. siječnja 2023. godine. („HNB“, 2015.).

Osim uvođenja eura, karakteristike treće, odnosno, posljednje faze su:

- Ne opozivno utvrđivanje konverzijskih tečajeva
- Provođenje jedinstvene monetarne politike
- Tečajni mehanizam unutar Europske unije stupa na snagu
- Stupanje na snagu Pakta o stabilnosti i rastu. („HNB“, 2015.).

Tečajnim mehanizmom osigurava se da fluktuacije tečaja između eura i drugih valuta ne naruše ekonomsku stabilnost unutar jedinstvenog tržišta te se isto tako njime pomaže zemljama izvan europodručja da se pripreme za sudjelovanje u eurozoni (European Commission, bez dat.). Pakt o stabilnosti i rastu sastoji se od dvije uredbe a cilj mu je osigurati proračunsku disciplinu u vezi s ekonomskom i monetarnom unijom.

4. Uloga eura u svijetu

Prošlo je više od dvadeset godina od uvođenja eura. Danas je najvažnija međunarodna monetarna valuta američki dolar, njime se ne trguje samo u SAD-u, već služi kao glavno sredstvo plaćanja u međunarodnoj razmjeni cijeloga svijeta. Osim toga, američki dolar čini veći dio deviznih rezervi u državama širom svijeta. Nakon Drugog svjetskog rata, američki je dolar preuzeo funkciju zlata zato što su sve svjetske valute bile zamjenjive za njega. (Centar zlata, bez dat.) Euro je druga valuta po važnosti u međunarodnom monetarnom sustavu. Do 2021. godine euro je uvelo dvadeset država članica Europske unije, a Bugarska je krenula s pripremnim koracima za njegovo uvođenje. Do danas je u svijetu čak 60 zemalja i državnih područja svoju valutu vezalo za euro, a eurom se koristi 347 milijuna ljudi (Europsko vijeće, bez dat.).

Euro kao stabilna i vjerodostojna valuta ima vrlo veliku važnost i u državama izvan granica Europske unije i eurozone. Široka globalna uporaba eura uvelike doprinosi europskom gospodarstvu na način da su:

- Niži troškovi i manji rizik međunarodne trgovine
- Niže kamatne stope koje plaćaju europska kućanstva, poduzeća i države članice
- Pouzdaniji pristupi financiranju za europska poduzeća i vlade
- Pruženi dodatni izbori za tržišne operatere diljem svijeta
- Poboljšana otpornost međunarodnog financijskog sustava i gospodarstva zbog manje osjetljivosti na tečajne šokove
- Jača autonomija europskih potrošača i poduzeća (European Commission, bez dat.)

Sve veća uloga eura u svijetu vodi nas do povećanja otpornosti međunarodnog monetarnog sustava, smanjenja ovisnosti o drugim valutama te povećanja mogućnosti izbora za subjekte na tržištima diljem svijeta. Povećanje međunarodne uloge eura nam osigurava niže troškove transakcija, financiranja i upravljanja rizikom.

Europska je komisija u siječnju 2021. godine predstavila strategiju za bolju pripremu gospodarskog i financijskog sustava Europske unije. Strategija pod nazivom „Europski gospodarski i financijski sustav: poticanje otvorenosti, snage i otpornosti“ (EUR-Lex, <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0032&qid=1644319876209>, 19.01.2021.) utvrdila je tri glavna stupa:

- Jačanje međunarodne uloge eura
- Razvoj otpornije infrastrukture financijskog tržišta
- Poboljšana provedba režima sankcija Europske unije. (Europsko vijeće, bez dat.)

5. Strategija uvođenja eura u Republiku Hrvatsku

Vlada Republike Hrvatske je 2018. godine, na 95. sjednici, donijela Strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, također je osnovala Nacionalno vijeće za uvođenje eura kao službene valute u republici Hrvatskoj. Na sjednici se raspravljalo o tome kako je članstvo u eurozoni jedna od obveza koje je Hrvatska preuzela Ugovorom o pristupanju Europskoj uniji iako sam datum kad bi Hrvatska trebala preuzeti euro nije bio određen. (Vlada Republike Hrvatske, 10.05.2018.) Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj je dokument koji pobliže prikazuje ekonomske prednosti ali i nedostatke uvođenja eura te naglašava aktivnosti i politike koje Hrvatska treba usvojiti kako bi uvela euro. (HANFA, 7.03.2022.)

5.1. Aktivnosti provedene neposredno nakon objave Strategije za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj

Nakon što je Eurostrategija predstavljena javnosti počinju se održavati konferencije i javna predavanja vezana uz istu temu, s ciljem informiranja javnosti o tijeku postupka uvođenja eura, učincima eura na privatne ali i pravne osobe i ekonomskoj politici potrebnoj kako bi se ostvarilo članstvo u monetarnoj uniji. Predavanja za poduzetnike održavala su se u županijskim komorama, a osim njih bila su organizirana predavanja za studente i članove akademske zajednice na sveučilištima diljem Republike Hrvatske. Hrvatska narodna banka svakog je mjeseca organizirala predavanja namijenjena učenicima, studentima ali i drugim zainteresiranim osobama na kojima se govorilo o općim informacijama o monetarnoj politici u Hrvatskoj ali i o prednostima i nedostacima vezanim za uvođenje eura kao nove službene valute. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Predavanja su bila izrazito važna kako bi se javnost bolje upoznala s učincima koje će euro donijeti u Hrvatsku a glavni je cilj tih kampanja bio prenijeti građanstvu sve važne informacije vezane uz uvođenje eura. U održanim predavanjima najvažnije je zainteresiranim skupinama bilo istaknuti sljedeće informacije:

- Kada će euro biti uveden i iznos fiksnog tečaja konverzije
- Gdje i kada će se novčanice i kovanice hrvatske kune moći zamijeniti eurom
- Zamjena kuna za eure provodit će se bez ikakvih troškova tek od dana uvođenja eura

- Zamjena gotovine vršit će se u bankama, poslovnicama Hrvatske pošte d.d. te u poslovnicama Fine
- Nakon isteka 12 mjeseci od dana uvođenja eura zamjenu gotovog novca obavljat će isključivo HNB
- Kunska sredstva na računima u bankama u cijelosti će biti pretvorena u eure prema fiksnom tečaju konverzije na dan kada će se uvesti euro
- Dvojno iskazivanje cijena biti će najznačajnija mjera zaštite potrošača
- Postoji mogućnost podnošenja pritužbi na trgovine i poduzeća koja krše pravilo dvojnog iskazivanja cijena ili su neispravno preračunala cijene iz kuna u eure
- U razdoblju dvojnog optjecaja u trajanju od dva tjedna u trgovinama postoji mogućnost plaćanja i s kunama i s eurima
- Nakon isteka razdoblja dvojnog optjecaja euro će ostati jedino zakonsko sredstvo plaćanja u Hrvatskoj. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Ova informativna predavanja bila su održana u tri faze:

- Razbolje do odluke Vijeća Europske unije o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj
- Razdoblje od odluke Vijeća Europske unije o uvođenju eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj do dana uvođenja eura
- Razdoblje koje počinje na dan uvođenja eura u Hrvatsku i traje godinu dana. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

5.2. Postupak uvođenja eura

Kako bi Republika Hrvatska uvela euro kao službenu valutu, morala je zadovoljiti propisane kriterije ali i imati podršku država koje su članice europodručja. U početku procesa, Hrvatska je ušla u tečajni mehanizam ERM II 10. srpnja 2020. godine, u kojem je morala provesti najmanje dvije godine, pri čemu devizni tečaj hrvatske kune nije smio znatnije oscilirati u odnosu na euro. Uvjeti za pristupanje ERM II nisu strogo određeni, a pripreme za pristupanje istom započinju konzultacijama s državama članicama europodručja i institucijama Europske unije. Ako na tim konzultacijama država dobije podršku partnera iz Europske unije može podnijeti zahtjev za sudjelovanje u tečajnom mehanizmu. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.) Pristupanjem Hrvatske tečajnom mehanizmu ERM II, Hrvatska narodna banka i Europska središnja banka su građanstvu iznesle odluke koje su zajednički donijele:

- Fiksni tečaj konverzije kune u euro iznosi: 1 euro = 7,53450 kuna

- Hrvatska kuna sudjelovat će u mehanizmu ERM II u standardnom rasponu oscilacije od $\pm 15\%$ oko fiksnog tečaja konverzije. (HNB, 10.07.2020.)

Nekoliko dana nakon ulaska Hrvatske u tečajni mehanizam II, točnije 13. srpnja 2020. godine, Europska središnja banka je u dogovoru s nacionalnim središnjim bankama utvrdila obvezne investicijske tečajeve za Dansku, Bugarsku i Hrvatsku. Tako je u dogovoru s Hrvatskom narodnom bankom definirala sljedeće investicijske tečajeve:

- Gornji tečaj: 1 euro = 8,66468 kuna
- Srednji tečaj: 1 euro = 7,53450 kuna
- Donji tečaj: 1 euro = 6,40433 kuna. (HNB, <https://www.hnb.hr/-/euro-central-and-compulsory-intervention-rates-for-bulgarian-lev-and-croatian-kuna-in-erm-ii> 13.07.2020.)

Nakon toga slijedi drugi korak, prije uvođenja eura Hrvatska je morala dokazati da je dosegla visok stupanj nominalne konvergencije koja uključuje ostvarenu stabilnost cijena, stabilnost deviznog tečaja u odnosu na euro, održivost javnih financija, kretanje cijena te kretanje kamatnih stopa. Do 2008. godine, Hrvatska je pretežno ispunjavala kriterije nominalne konvergencije uz mala prekoračenja vezana za kriterij stabilnosti cijena. Do izbijanja svjetske financijske krize Hrvatska je bilježila više stope inflacije u odnosu na države članice Europske unije, što je bila posljedica rasta administrativnih cijena u zemlji i kretanja cijena energije i hrane na svjetskom tržištu. Nakon svjetske financijske krize Hrvatskoj su veliki problem fiskalni kriteriji, odnosno dugotrajna recesija koja je izazvala osjetno slabljenje proračunskog salda. Recesija je dovela do ubrzanog rasta javnog duga. Smirivanje financijske krize u europodručju pozitivno se odrazilo na uvjete financiranja, pa je Hrvatska 2013. godine zadovoljila kriterij dugoročnih kamatnih stopa. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Osim visokog stupnja nominalne konvergencije, Hrvatska je morala imati i visok stupanj pravne konvergencije koji je uvjet za punopravno članstvo u ekonomskoj i monetarnoj uniji i usklađenost nacionalnog zakonodavstva države članice. Usklađenost zakonodavstva Republike Hrvatske odnosi se na:

- Pitanje neovisnosti Hrvatske narodne banke
- Zabranu monetarnog financiranja
- Povlašteni pristup javnog sektora financijskim institucijama
- Pravnu integraciju Hrvatske narodne banke u Eurosustav.

Europska komisija smatra da je zakonodavstvo u Republici Hrvatskoj potpuno u skladu s Ugovorima i statutom Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke. Europska središnja banka pak napominje da je za potpunu kompatibilnost potrebno provesti

nekoliko manjih izmjena u Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Posljednji korak u postupku uvođenja eura je dobivanje potvrde institucija Europske unije o ispunjavanju svih uvjeta za uvođenje eura. U ovoj potvrdi, Europska komisija ocjenjuje ispunjavanje svih kriterija konvergencije, a potpunim ispunjavanjem kriterija država dokazuje da je sposobna ostvariti i održavati makroekonomsku stabilnost. Ukoliko Europska komisija ocijeni da je država zadovoljila sve kriterije, upućuje se prijedlog Vijeću Europske unije za ukidanje odstupanja istoj državi. Kad su svi uvjeti ispunjeni, Vijeće na prijedlog Europske komisije i nakon konzultiranja Europske središnje banke jednoglasno donosi odluku za bezuvjetno fiksiranje stope po kojoj se nacionalna valuta, u našem slučaju hrvatska kuna mijenja sa eurom. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

5.3. Hodogram aktivnosti vezanih za uvođenje eura

Glavnu ulogu u praćenju i provedbi uvođenja eura ima Nacionalno vijeće za uvođenje eura kao službene valute. Republika Hrvatska se pripremala za uvođenje eura kao nove službene valute dugi niz godina. 2022. godina označava početak ključne faze toga procesa, a u nastavku slijedi hodogram aktivnosti koje su se odvijale u navedenoj ključnoj fazi:

- 13. svibnja 2022. – Hrvatski sabor usvojio je Zakon o uvođenju eura
- 1. lipnja 2022. – Europska središnja banka i Europska komisija obznanila su izvješća o konvergenciji
- 16./17. lipnja 2022. – od strane Euroskupine i Vijeća Europske unije donesena je preporuka da Hrvatska uvede euro 1. siječnja 2023.
- 23./24. lipnja 2022. – Europsko vijeće daje podršku uvođenju eura 1. siječnja 2023.
- 12. srpnja 2022. – Vijeće Europske unije donosi odluku o uvođenju eura kao službene valute u Hrvatskoj, te uredbu o fiksnom tečaju konverzije
- Početak primjene Etičkog kodeksa
- 1. rujna 2022. – početak predopskrbe banaka novčanicama eura – predopskrba poslovnih subjekata, Hrvatske pošte d.d. i Financijske agencije (FINA)
- 5. rujna 2022. – početak obveze dvojnog iskazivanja cijena svim poslovnim subjektima u Republici Hrvatskoj
- 1. listopada 2022. – početak predopskrbe banaka kovanicama eura – predopskrba poslovnih subjekata, Hrvatske pošte d.d. i Financijske agencije (FINA)
- 1. prosinca 2022. – početak prodaje početnih paketa eurokovanica

- 1. siječnja 2023. – euro se uvodi kao služena valuta – početak zamjene gotovine bez provizije u svim bankama, poslovnicama Hrvatske pošte d.d. i u Financijskoj agenciji – početak dvojnog optjecaja, tj. mogućnost plaćanja gotovinom hrvatske kune i eura
- 14. siječnja 2023. – završetak razdoblja dvojnog optjecaja, odnosno prestanak mogućnosti plaćanja gotovim novcem hrvatske kune
- 31. prosinca 2023. – završetak dvojnog iskazivanja cijena – banke, hrvatska pošta d.d. i Financijska agencija prestaju mijenjati gotovinu – Hrvatska narodna banka počinje mijenjati gotovinu bez provizije, s time da novčanice mijenja bez vremenskog ograničenja a kovanice pak naredne dvije godine. (Euro HR, 10.09.2021.)

6. Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom

Na sjednici Vlade Republike Hrvatske održanoj 23. prosinca 2020. godine, donesen je Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom koji opisuje glavne mjere potrebne za nesmetano odvijanje procesa zamjene kune eurom. Također, plan sadržava i ključne elemente kao što su pravila za preračunavanje cijena, konvertiranje depozita i kredita i prilagodba promjenjivih kamatnih stopa. Nacionalni plan zamjene kune eurom nadodaje se na Eurostrategiju. Temeljni princip ovog plana jest zaštita potrošača. (HNB, 24.12.2020.)

6.1. Zadaci i odgovornosti pojedinih dionika

Kao i u svakom drugom postupku, u uvođenju eura također postoje zadaci i odgovornosti koje provode određeni dionici. U postupku uvođenja eura kao nove službene valute u Republici Hrvatskoj zadatke vezane uz pripremu i provedbu imali su Nacionalno vijeće, Hrvatska narodna banka, banke i nebankovne financijske institucije, država i poduzeća.

6.1.1. Nacionalno vijeće i koordinacijski odbori

U postupku uvođenja eura postojala su koordinacijska tijela prikazana na sljedećem grafikonu:

Graf 1. Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020., str. 23)

Iz priloženog grafikona vidljivo je da je u procesu uvođenja eura u Republiku Hrvatsku najvažniju ulogu imalo Nacionalno vijeće za uvođenje eura, isto je osnovano 2018. godine, a njime predsjedava predsjednik vlade Republike Hrvatske. Nacionalno vijeće bilo je zaduženo za donošenje strateških smjernica vezanih uz pripremu uvođenja eura kao službene valute te za

definiranje krajnjih rokova za određene aktivnosti. Upravljački odbor podređen je Nacionalnom vijeću, a glavna mu je zadaća bila nadzor samog procesa uvođenja te praćenje rada od strane koordinacijskih odbora. Upravljački odbor bio je dužan redovito izvještavati Nacionalno vijeće o napretku i ako je to potrebno, tražiti smjernice za daljnji rad. U procesu uvođenja eura kao nove službene valute formirano je šest koordinacijskih odbora, a to su:

- Koordinacijski odbor za zamjenu gotovog novca
- Koordinacijski odbor za zakonodavne prilagodbe
- Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države
- Koordinacijski odbor za prilagodbu financijskog sustava
- Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača
- Koordinacijski odbor za komunikaciju. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Svaki koordinacijski odbor imao je svoju vodeću instituciju. Svaki je koordinacijski odbor bio zasebno zadužen za kreiranje plana i provedbu aktivnosti koje su predviđene tim planom. Koordinacijski odbori obavještavali su Upravljački odbor o svom angažmanu, a Upravljački pak odbor u ime Nacionalnog vijeća na operativnoj razini usuglašavao njihove radnje.

Koordinacijski odbor za zamjenu gotovog novca bio je nadležan za stvaranje suradnje između glavnih sudionika u postupku opskrbe Hrvata novčanicama i kovanicama eura te povlačenje hrvatske kune iz optjecaja. Hrvatska narodna banka vodeća je institucija toga područja. U radu koordinacijskog odbora za zamjenu gotovog novca, uz Hrvatsku narodnu banku, sudjeluje i Ministarstvo financija, Hrvatska gospodarska komora, Ministarstvo unutarnjih poslova, Hrvatska pošta d.d. i Fina. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Koordinacijski odbor za zakonodavne prilagodbe bio je zadužen za nadzor aktivnosti povezanih uz usklađivanje nacionalnog zakonodavstva za uvođenje eura. Na ovom području vodeća je institucija Ministarstvo financija, a u radu odbora sudjelovali su još i Ministarstvo pravosuđa i uprave, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Hrvatska narodna banka, predstavnici banaka, Državni inspektorat i Ured za zakonodavstvo Vlade RH. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Koordinacijski odbor za prilagodbu opće države bio je dužan omogućiti neometan prijelaz javnih financija na euro i osigurati da sva državna tijela na vrijeme prilagode svoje informatičke i računovodstvene sustave za poslovanje s eurom. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Koordinacijski odbor za prilagodbu financijskog sustava nadzirali su provođenje prilagođavanja potrebnih za uspješnu transformaciju financijskog sustava na euro – pripremanje financijskih institucija za dvojno iskazivanje cijena, prilagodba informatičkih

sustava za euro, konverzija vrijednosti financijskih instrumenata iz jedne valute u drugu. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Koordinacijski odbor za prilagodbu gospodarstva i zaštitu potrošača bio je zadužen za pripremu nefinancijskog sektora gospodarstva za uvođenje eura. Vodeća institucija ovog dijela jest Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja. Posao ovog odbora bio je briga da poduzeća pravovremeno dobiju informacije o promjenama koje ih očekuju u postupku uvođenja nove valute te poticanje istih na etično ponašanje kada se govori o preračunavanju cijena. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Koordinacijski odbor za komunikaciju bio je zadužen za organizaciju informativne kampanje s ciljem upoznavanja stanovništva sa svim bitnim značajkama koje su povezane s procesom uvođenja eura. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

6.1.2. Hrvatska narodna banka

Hrvatska narodna banka imala je dva ključna zadatka – organizaciju zamjene valute i izradu prijedloga zakonodavnih izmjena. HNB je sa svakom bankom pojedinačno sklopila ugovor i na temelju njega provodila se opskrba gotovinom eura. Predopskrba banaka bitna je zbog mogućnosti opskrbe klijenata, a preduvjet je da banke mogu mijenjati gotovinu u potrebnom obujmu za građanstvo i poduzeća. HNB je zadužena i za mijenjanje kuna u eure bez provizije nakon što banke, Fina i Hrvatska pošta d.d. prestanu mijenjati. Uvođenje eura u Republiku Hrvatsku donijelo je sa sobom promjene u nekoliko područja koja su u nadležnosti HNB-a. Potrebno je bilo promijeniti nekolicinu zakona a neki podzakonski propisi prestaju važiti a sve to s ciljem potpunog usklađivanja okvira za provođenje monetarne politike s monetarnim okvirom Europske središnje banke i prijelaza gotovinskog i bezgotovinskog platnog prometa u nove sustave koji su formirani radi transakcija u novoj valuti. S danom uvođenja eura Hrvatska narodna banka je preuzela pravni okvir za provođenje zajedničke monetarne politike Eurosustava. Središnja banka bila je dužna definirati načela za sudjelovanje domaćih banaka u monetarnim politikama Eurosustava. HNB je preuzela popis prihvatljivih instrumenata osiguranja od strane Europske središnje banke, a isti se razlikuje od popisa koji se koristi u središnjoj banci. Hrvatska narodna banka je sudjelovala u pripremi nacрта izmjena propisa vezanih uz gotovinski i bezgotovinski platni promet. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

6.1.3. Banke i nebankovne financijske institucije

Što se tiče administrativnih prilagodba banke su imale glavnu funkciju u postupku konverzije zbog provođenja glavnog dijela transakcija zamjene gotovine kune za građanstvo i poduzeća, a isto tako i konverzije kunskih depozita. Zadatak banaka bio je logistička priprema

za zamjenu valute te provedba i prilagodbe. Banke i nebankarske financijske institucije morale su prilagoditi svoje softvere i ažurirati cjenike u fizičkom i elektroničkom obliku. U vremenskom razdoblju prije uvođenja eura banke, osiguravajuća društva, društva za upravljanje mirovinskim i investicijskim fondovima, faktoring društva – „pravna osoba sa sjedištem u državi članici koja nije Republika Hrvatska, a koja sukladno propisima te države obavlja poslove faktoringa“ (NN 97/14) i leasing društva – „pravna osoba sa sjedištem u državi članici koja je, u skladu s propisima te države članice, ovlaštena obavljati poslove leasinga“ (NN 141/13) morala su svojim klijentima poslati sve informacije koje su povezane s preračunavanjem njihovih sredstava. Za vrijeme predopskrbe banke su od HNB-a primale određene količine novčanica i kovanica eura s ciljem ranije opskrbe građana paketima kovanica i pružanja usluge zamjene kune eurom. Banke su morale novac koji zaprimaju primjereno pohraniti a isto tako osigurati primjerene kapacitete za pohranu gotovine kune koje im predaju građani i poduzeća. Banke su bile dužne obvezati se da neće gotovinu eura pustiti u optjecaj prije samog dana uvođenja eura. Uvođenje nove valute značilo je i prilagođavanje mreža bankomata. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

6.1.4. Država

Država i državni organi također su imali zadatke koje su morali obaviti te odgovornosti koje su se odnosile na njih kako bi se proces uvođenja eura uspješno priveo kraju. Republika Hrvatska imala je zadatke i odgovornosti vezane uz uvođenje eura u sljedećim aktivnostima:

- Prilagodbi u području javnih financija
- Izradi prijedloga zakonodavnih izmjena
- Administrativnim prilagodbama
- Prilagodbama vezanim uz službenu statistiku. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Javne financije s 1. siječnjem 2023. godine u cijelosti su prelazile na novu valutu, odnosno nisu primjenjivale prijelazno razdoblje, s tim datumom sve bezgotovinske uplate u proračun države i jedinica lokalne i područne samouprave i isplate iz proračuna odvijaju se samo u eurima. Za vrijeme dvojnog optjecaja, gotovinske uplate i isplate koje su se odnosile na državni proračun odnosno proračun lokalnih i područnih samouprava a odvijale su se gotovinskim putem, moguće je bilo izvršiti i u kunama i u eurima. Država je bila obvezna detaljno pripremiti financijsko-informacijski sustav državne riznice – sustav putem kojeg se provode sve transakcije s proračunskim korisnicima. Uvođenje eura zahtijevalo je konverziju svih obveza države koje su nominalne u kunama. Izvještaji javnih financija koji su završavali prije uvođenja eura sastavljali su se u kunama, dok se izvještaji koji se odnose na razdoblje koje završava nakon uvođenja eura sastavljaju u eurima. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Postupak uvođenja eura u Republiku Hrvatsku zahtijevao je donošenje zakona o euru i izmjene već postojećih zakona i zakonskih propisa koji su povezani s kunom kao službenom valutom. U izradama prijedloga zakonodavnih izmjena sudjelovali su Ministarstvo pravosuđa i uprave, Ministarstvo financija, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Hrvatska narodna banka i Hanfa. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Što se administrativnih prilagodba tiče, država je bila obvezna uvažavati obvezu dvojnog iskazivanja cijena što znači da je iznose u dokumentima koje su izdala javna tijela a bili su namijenjeni građanima morala prikazati i u kunama i u eurima. Dvojno iskazivanje cijena za sektor države značilo je prilagodbe u financijsko-informacijskim sustavima, cjenicima i obrascima. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Sustav službene statistike Republike Hrvatske također je bio sklon promjenama radi uvođenja eura. S početkom uvođenja eura, novi statistički podaci unose se isključivo u novoj službenoj valuti. Potrebna je bila i prilagodba izvještajnih obrazaca koji se koriste za provođenje statističkih istraživanja. Nositelji statistike obvezni su prikupljati podatke koje do dana uvođenja eura nisu morali – Europska komisija i Europska središnja banka propisuju dodatne izvještaje za države europodručja koji se odnose na izradu podataka na detaljnijom razini s kraćim rokovima dostave te stvaranje sasvim novih statističkih istraživanja. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

6.1.5. Poduzeća

Poduzeća su bila obvezatna obaviti pripreme vezane uz dvojno iskazivanje cijena, zamjenu valute i financijsko izvještavanje i oporezivanje. Isto kao subjekti u javnom sektoru, poduzeća su bila dužna prihvatiti obvezu dvojnog iskazivanja cijena. Cijene su morale biti dvojno iskazane u cjenicima poduzeća i promotivnim materijalima koji se objavljuju na internetskim stranicama ili pak bilo kojim drugim medijima. Blagajne poduzeća trebale su biti prilagođene kako bi na računima koji se izdaju cijene bile iskazane i u kunama i u eurima. Trgovine i ostali pružatelji usluga bili su obvezni pridržavati se i poštovati etički kodeks za uvođenje eura. Financijsko-informacijski sustavi poduzeća morali su biti pravodobno ažurirani kako bi se od 1. siječnja 2023. godine mogla služiti s novom službenom valutom. Važno je napomenuti da su poduzeća sama snosila troškove koji se odnose na sve prilagodbe vezane uz uvođenje eura. Poduzeća su se trebala na vrijeme opskrbiti s novčanicama i kovanicama eura kako bi od dana uvođenja istoga mogla nesmetano obavljati gotovinske transakcije. Poduzeća su u sastavljanju financijskih izvještaja za godinu prije uvođenja eura, odnosno 2022. godinu, morala vrijednosti iskazati u kunama, a nakon uvođenja eura isti izvještaji trebaju biti iskazani u eurima. Kako bi poduzeća mogla bolje usporediti financijske i poslovne rezultate s prijašnjim godinama, za godinu u kojoj je uveden euro mogu iznose u financijskim izvještajima koji su izraženi u eurima preračunavati u kune, naravno prema fiksnom tečaju

konverzije. Nakon što je euro službeno uveden, poduzeća su dužna porezna i druga plaćanja obavljati samo u eurima. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

6.2. Zaštita potrošača

Zaštita potrošača podrazumijeva besplatan proces za potrošača bez da on bude u slabijem financijskom položaju nego je to bio prije uvedenog eura. Nacionalan plan zamjene hrvatske kune eurom broji tri zlatna pravila vezana uz zaštitu potrošača:

- Pravila o preračunavanju cijena
- Dvojno iskazivanje cijena
- Informiranje. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Pravila o preračunavanju cijena podrazumijevaju preračunavanje u euro temeljem fiksnog tečaja konverzije koji se sastoji od šest znamenaka, u našem slučaju fiksni tečaj konverzije sastoji se od jednog cijelog broja i pet decimala. Preračunavanje cijena primjenom skraćene verzije fiksnog tečaja, npr. zaokruživanje na dvije decimale, nije dopušteno, već se tečaj mora rabiti u punom brojčanom iznosu. Tek nakon izračuna cijene u euro temeljem fiksnog tečaja, dopušteno je zaokružiti istu na dvije decimalne znamenke. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja organizira pomno praćenje cijena i etičnosti poslovanja poduzeća kada je riječ o preračunavanju cijena u euro kako bih spriječili povećanje cijena i zaokruživanje na veće iznose. Poduzeća koja pokušaju zloupotrijebiti proces preračunavanja snose posljedice – njihova imena mogu se pronaći na popisima loše poslovne prakse, takozvanim crnim listama. Osim toga, sami građani mogu svoja negativna iskustva prijaviti nadležnim tijelima. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Jedna od najvažnijih stavki u mjerama zaštita potrošača jest dvojno iskazivanje cijena. Nova valuta donosi otežanu usporedbu i teže snalaženje s cijenama. S ciljem sprječavanja poduzeća da težu usporedbu potrošača pokušaju koristiti za stjecanje vlastite dobiti, Vlada Republike Hrvatske obvezuje uvođenje dvojnog iskazivanja cijena. Zakonska obveza dvojnog iskazivanja cijena započela je 5. rujna 2022. godine a završit će 31. prosinca 2023. godine. Prednosti ovog pravila su lakše uočavanje poduzetnika koji povećavaju svoje cijene ili ih netočno preračunavaju pri pretvorbi u novu valutu. Kroz razdoblje dvojnog iskazivanja cijena, iste su iskazane i u kunama i u eurima, a osim toga jasno mora biti vidljiv fiksni tečaj konverzije kako bi potrošači u svakom trenutku mogli provjeriti jesu li cijene točno preračunate. Dvojno iskazivanje cijena mora biti prikazano na računima u trgovinama, računima komunalnih usluga, cjenicima, katalogima, izvješćima o isplati plaća, mirovina, socijalnih naknada, izvješćima o stanju bankovnih računa, odnosno orijentira se na sva poduzeća, banke, tijela državne uprave, potrošačke sektore i primanja stanovništva. Osim javnih tijela koja nadziru poštuju li se obveza dvojnog iskazivanja cijena, građani ukoliko primijete da se navedeno pravilo ne poštuje mogu

svoje primjedbe s dokazima dostaviti nadležnim tijelima. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

Informiranje građanstva podrazumijeva kontinuirano praćenje kretanja potrošačkih cijena od strane nadležnih tijela te kasnije obavještavanje javnosti o dobivenim podacima. Nadležna tijela obavještavaju javnost o stopi inflacije i kretanju cijena prijeko potrebnih dobara i usluga. Rezultati praćenja cijena objavljuju se javnosti s ciljem smanjenja nepovjerenja i straha da će se cijene nakon uvođenja eura izuzetno povećati. Detaljno praćenje cijena počinje odmah nakon dvojnog iskazivanja cijena. Službena internetska stranica uvođenja eura sadržava sve informacije o kretanju cijena, informacije vezane za euro i postupak konverzije, a osim službene stranice, javnost se informirala i putem drugih kanala (TV, radio, društvene mreže) kako bi što veći postotak stanovništva znao najvažnije informacije. (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020.)

7. Izgled kovanice eura u Republici Hrvatskoj

Početak kolovoza 2021. godine, Hrvatske je narodna banka raspisala natječaj za izbor dizajna nove hrvatske nacionalne valute – eura. Na natječaju su mogle sudjelovati sve punoljetne privatne osobe koje su državljani Republike Hrvatske, samostalno ili pak u suautorstvu s drugim privatnim osobama. Prijedlog dizajna naličja kovanica eura mogao je biti izrađen ručno ili u nekom digitalnom alatu na računalu te isprintan na A4 papiru, a trebao je sadržavati grafički prikaz sa slikovnim i tekstualnim detaljima u uvećanoj verziji. Ukupni iznos nagrada za natječaj iznosio je do 500.000,00kn, a isplaćivao se za tri najbolja prijedloga dizajna naličja eurokovanica. (HNB, 02.08.2022.)

Simboli za kovanice eura birali su se između pet simbola – kune, zemljopisne karte Hrvatske, glagoljice, Dubrovnika i hrvatskog grba. Gotovo 50.000 građana Republike Hrvatske glasalo je za svoje favorite na internetskoj stranici Hrvatske narodne banke. U veljači 2022. godine na sjednici Nacionalnog vijeća za euro koju je predvodio Andrej Plenković predstavljeni su konačni vizuali nove nacionalne valute za kovanice eura i centa.

Hrvatska je prihvatila četiri prijedloga za dizajn kovanica eura i svi obuhvaćaju hrvatsku šahovnicu na pozadini, također na svim je kovanicama prikazano dvanaest zvijezda s europske zastave. (ECB, bez dat.)

Kovanice od 1, 2 i 5 centa dizajnirala je Maja Škrpelj uz pomoć matematičkog sustava Fibonaccijevog niza na unošenje omjera unutar ligature Republike Hrvatske. (Index HR, 07.02.2022.) Na kovanicama od 1, 2 i 5 centa uglatim glagoljicom napisana su slova „HR“. Glagoljica je najstarije poznato slavensko ali i hrvatsko pismo. U Hrvatskoj je poznata od ranog srednjeg vijeka te je jedan od temelja pismenosti visokog obrazovanja ali i ostalog stanovništva. Dizajn ovih kovanica sadržava godinu izdavanja i natpis „HRVATSKA“. (ECB, bez dat.)

Slika 1. Izgled kovanice od 1, 2 i 5 centa (ECB, bez dat.)

Za izgled kovanica od 20 i 50 centi zaslužan je Ivan Domagoj Račić, redoviti student treće godine smjera aeronautike na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu. (Twitter, 04.02.2022.) Na kovanicama od 20 i 50 centi nalazi se portret Nikole Tesle, poznatog inženjera i izumitelja koji je dominantan na području elektrotehnike te poznat po svojim doprinosima u dizajniranju suvremenog sustava distribucije električne energije koristeći izmjeničnu struju. Ove kovanice također na sebi sadržavaju godinu izdavanja te natpis „HRVATSKA“. (ECB, bez dat.)

Slika 2. Izgled kovanice od 20 i 50 centa (ECB, bez dat.)

Kovanica od 1 eura ima tri autora, to su studenti Fran Zekan, Jagor Šunde i David Čemeljić. Za izgled ove kovanice bila su raspisana dva natječaja. Prvi je naime imao problem vezan uz otuđivanje autorskih prava, stoga je Hrvatska narodna banka u proljeće 2022. godine raspisala novi natječaj na koji su se zajedno odlučila prijaviti trojica već navedenih studenata. Danima su radili na projektu, digitalizirali te isprobavali 3D tisak sve dok im se krajnji rezultat nije u potpunosti svidio. Na ovoj kovanici nalazi se motiv životinje kune a u pozadini iste se nalazi tradicionalna hrvatska šahovnica. Ovi studenti su barem u tom obliku željeli zadržati sada već bivšu službenu valutu, a krzno te životinje ima dugu tradiciju vezanu uz plaćanje i razmjenu. Dizajn kovanice od 1 eura sadržava godinu izdavanja i natpis „HRVATSKA“. (ECB, bez dat.)

Slika 3. Izgled kovanice od 1 eura (ECB, bez dat.)

Ivan Šivak, magistar umjetnosti animiranog filma i novih medija, diplomirao Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, zaslužan je za izgled hrvatske kovanice od 2 eura. (Radio Samobor, 04.02.2022.) Glavni motiv ove kovanice jest geografska karta Republike Hrvatske a u pozadini iste nalazi se hrvatska šahovnica. Na obodu kovanice nalazi se poznati stih iz pastorage „Dubravka“ Ivana Gundulića, poznatog i najznačajnijeg hrvatskog baroknog pisca, „O LIJEPA O DRAGA O SLATKA SLOBODO“. (ECB, bez dat.)

Slika 4. Izgled kovanice od 2 eura (ECB, bez dat.)

8. Prednosti i nedostaci uvođenja eura

Uvođenjem eura kao službene valute Hrvatska je ostvarila prednosti ali i nedostatke. Euro je prednosti i nedostatke donio pojedincima, poduzećima i samoj državi a u ovom poglavlju ćemo ih detaljnije objasniti. S obzirom na to da Hrvatska već ima iskustvo i znanje vezano uz zamjenu valuta iz 1994. godine, smatra se da ovaj postupak donosi učinkovito i uspješno rješenje. Analiza ekonomskih prednosti i nedostataka od uvođenja eura nam pokazuje da postupak ima pozitivan utjecaj na hrvatsko gospodarstvo s nekim manjim nedostacima. Neke od učinaka je teže procijeniti jer ovise o budućim ekonomskim kretanjima. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

8.1. Prednosti uvođenja eura

Najvažnije prednost uvođenja eura za Hrvatsku je ukidanje valutnog rizika koji je vezan uz tečaj kune prema euru. Naime, valutnom riziku bili su izloženi ekonomski subjekti koji su dio svoje imovine imali izražen u stranoj valuti gdje je u slučaju promjene tečaja domaće valute došlo do promjena vrijednosti njihove imovine. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Uvođenjem eura u potpunosti nestaju transakcijski troškovi zamjene kuna u eure i obrnuto. Transakcijski troškovi su troškovi koji proizlaze iz razlike između kupovnog i prodajnog tečaja i naknada, odnosno provizija mjenjačnice ili banke za obavljanje konverzije. Uvođenje eura kao nacionalne valute može doprinijeti smanjenju naknada za sva plaćanja u eurima, što izuzetno pomaže u smanjivanju transakcijskih troškova koji su uračunati u vanjskotrgovinsku trgovinu s europodručjem. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Još jedna od prednosti uvođenja eura jest smanjenje troškova zaduživanja domaćih sektora, shodno tome povećati će se konkurentnost hrvatskog gospodarstva i omogućiti im više investicija i zapošljavanja. Uzrok tome jest približavanje kamatnih stopa razinama kamatnih stopa u europodručju. Kamatne stope na dug domaćih sektora ovise o brojnim čimbenicima, neki od njih su:

- Rizik zajmoprimca
- Rizik države u kojoj zajmoprimac i banka posluju
- Regulatorni trošak
- Trošak izvora sredstava
- Marža koja se ugrađuje u kamatnu stopu. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Uvođenje eura trebalo bi pozitivno utjecati na većinu navedenih čimbenika kako bi se poboljšali uvjeti financiranja za domaće sektore.

Uvođenjem eura smanjila se vjerojatnost od izbijanja bankovnih kriza dok je rizik od izbijanja valutne krize potpuno nestao. Valutne krize mogu biti pokrenute od strane domaćih i stranih čimbenika, poput fiskalne neravnoteže, poteškoća u financijskom sektoru te promjena ekonomskog raspoloženja ulagača. Izbijanje valutne krize može za sobom povući bankovnu krizu ukoliko zbog oslabljenja domaće valute dođe do pogoršanja stanja bilance banaka. Isto tako, bankovna kriza može biti prethodnik valutne ukoliko dođe do većeg podizanja deviznog depozita a banke nisu u mogućnosti osigurati dovoljnu količinu istih. Ukidanje valutnog rizika jedan je od razloga smanjenja bankovnih kriza. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Još jedna od mnogobrojnih prednosti uvođenja eura jest jačanje međunarodne razmjene i ulaganja. Do jačanja međunarodne razmjene dolazi zbog:

- Smanjenja transakcijskih troškova zbog nestajanja troškova konverzije valuta
- Veće transparentnosti
- Lakše usporedivosti cijena
- Uklanjanja neizvjesnosti koje su povezane s kretanjem tečaja. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Zbog navedenih razloga povećati će se konkurentnost domaćim izvoznim poduzećima. Do jačanja ulaganja dolazi radi jačanja konkurentnosti te smanjivanja nesigurnosti domaćeg tržišta. Važno je reći da se nakon uvođenja eura u Hrvatsku očekuje pozitivan učinak na turizam. Razlog tome je veličina turističkog sektora, orijentacija na tržišta europodručja i podizanje same kvalitete proizvoda i usluga koje onda opravdavaju rast cijena. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Hrvatska narodna banka, nakon što je Hrvatska uvela euro, stekla je pravo na sudjelovanje u godišnjoj raspodjeli monetarnog prihoda Eurosustava, shodno tome višak prihoda nad rashodima uplaćuje se u državni proračun. Iako Hrvatska ima pravo na dio prihoda Eurosustava, svejedno zadržava glavninu vlastitih međunarodnih pričuva u obliku investicijskog portfelja te na tome i dalje ostvaruje prihode. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Posljednja prednost uvođenja eura jest pristup instrumentima financijske pomoći europodručja. Naime, Hrvatska je članstvom u monetarnoj uniji ostvarila pristup Europskom mehanizmu za stabilnost čiji je glavni zadatak pomaganje državama koje imaju financijske probleme. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.) Europski mehanizam za stabilnost ima mogućnost:

- Dodjeljivanja zajmova
- Pružanja financijske pomoći

- Kupnje obveznica država korisnica
- Financiranja dokapitalizacije financijskih institucija
- Dokapitaliziranja banaka. (Europsko vijeće, bez dat.)

Zanimljivo je reći da su do danas ukupno četiri države europodručja – Grčka, Irska, Španjolska i Portugal, primile financijsku pomoć od strane Europskog mehanizma za stabilnost, u iznosu od 79,3 milijarde eura. (Europsko vijeće, bez dat.)

Navedene prednosti su većim djelom međusobno povezane, a na Republici Hrvatskoj je da s istima ostvaruje nove pogodnosti na svjetskom tržištu. Euro je bitan čimbenik za maksimalno iskorištenje prednosti jedinstvenog tržišta, trgovinske politike i političke suradnje i kao takav je vrlo bitan dio gospodarskih, političkih i socijalnih funkcija Europske unije. (Europska unija, bez dat.)

8.2. Nedostaci uvođenja eura

Osim gubitka nacionalne valute kao suvereniteta i nacionalnog identiteta uvođenje nove valute sa sobom je donijelo još neke troškove i nedostatke. Troškovi povezani s uvođenjem eura imaju manju važnost a vremenski učinak im je trajan ili pak jednokratni. Glavni troškovi uvođenja eura su:

- Gubitak samostalne monetarne politike
- Rizik povećanja cijena pri konverziji
- Rizik prekomjernog priljeva kapitala i akumulacije makroekonomskih ravnoteža
- Troškovi konverzije
- Prijenos sredstava Europskog središnjog banke
- Sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Ulaskom u eurozonu Republika Hrvatska je posve izgubila samostalnu monetarnu politiku, a Hrvatska narodna banka počinje sudjelovati u vođenju zajedničke monetarne politike Europske središnje banke. S obzirom na navedeno imamo dva problema – Hrvatska više ne može koristiti devizni tečaj kako bi povećala konkurentnost gospodarstva i moguća neprimjerena monetarna politika koju provodi Europska središnja banka. Prostor za korištenje monetarne politike u Republici Hrvatskoj prije uvođenja eura je bio malen, stoga se smatra da gubitak iste predstavlja mali trošak za državu. Zajednička monetarna politika na razini Europske središnje banke trebala bi odgovarati Hrvatskoj zbog usklađenosti poslovnih procesa Hrvatske i država europodručja. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Konverzija hrvatske kune u euro potakla je rast razine cijena radi konverzije, a do toga je došlo zbog troškova izrade novih i primjerenih cjenika te troškova vezanih uz informatičke usluge. Cijene su porasle i zbog načina zaokruživanja iznosa od strane poduzeća, gdje se cijene ne zaokružuju prema pravilima već češće dolazi do zaokruživanja cijena na više. Cijene su porasle s ciljem rasta profita samih poduzeća a pod izlikom praktičnijeg plaćanja, odnosno ne vraćanja mnogo kovanica. Pri zaokruživanju cijena koristila se i takozvana psihološka cijena – cijena u kojoj je posljednja znamenka 9. Prilikom konverzije najviše rastu cijene usluga u restoranima i kafićima, frizerskih i kozmetičkih usluga, usluga smještaja i usluga različitih popravaka. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Sljedeći nedostatak uvođenja eura je rizik prekomjernog priljeva kapitala i akumulacije makroekonomskih ravnoteža. Naime, zajednička monetarna politika ujednačava rizike pojedinih država članica dok su karakteristične ranjivosti istih zanemarene. Iskustvo Hrvatske narodne banke ublažava prekomjerni priljev kapitala a zajednička monetarna politika smanjuje šanse nastanka negativnih makroekonomskih neravnoteža. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Jednokratni troškovi konverzije još je jedan nedostatak vezan uz uvođenje nove službene valute. Jednokratni troškovi konverzije su:

- Izrada novčanica i kovanica eura
- Distribucija novčanica i kovanica eura
- Povlačenje novčanica i kovanica kune
- Prilagodba bankomata
- Prilagodba informatičkih i računovodstvenih sustava poslovnih subjekata
- Pravne prilagodbe poslovnih subjekata
- Edukacije zaposlenika s ciljem bolje informiranosti. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Pošto su domaći gospodarski subjekti prije uvođenja eura već imali iskustvo korištenja istoga, trošak prilagodbi je nešto niži nego kod drugih država.

Hrvatska narodna banka nakon pristupanja Eurosustavu morala je uplatiti ostali dio upisanog kapitala Europske središnje banke, prebaciti dio svojih međunarodnih pričuva na Europsku središnju banku te uplatiti doprinos. Hrvatska narodna banka jedna je od suvlasnica kapitala Europske središnje banke od 2013. godine kada je pristupila Europskoj uniji, tada je središnja banka Hrvatske uplatila 2,4 milijuna eura u kapital Europsku središnju banku. Preostali kapital kojeg je Hrvatska uplatila ulaskom u Eurosustav iznosi 62,8 milijuna eura. HNB je ulaskom u Eurosustav prenijela otprilike 350 milijuna eura međunarodnih pričuva. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

Pristupanjem monetarnoj uniji Hrvatska je dužna sudjelovati u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama. Taj trošak odnosi se na već spomenuti iznos temeljnog kapitala koji je Hrvatska morala uplatiti. (Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, Travanj 2018.)

9. Stavovi građana o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku temeljem provedene ankete

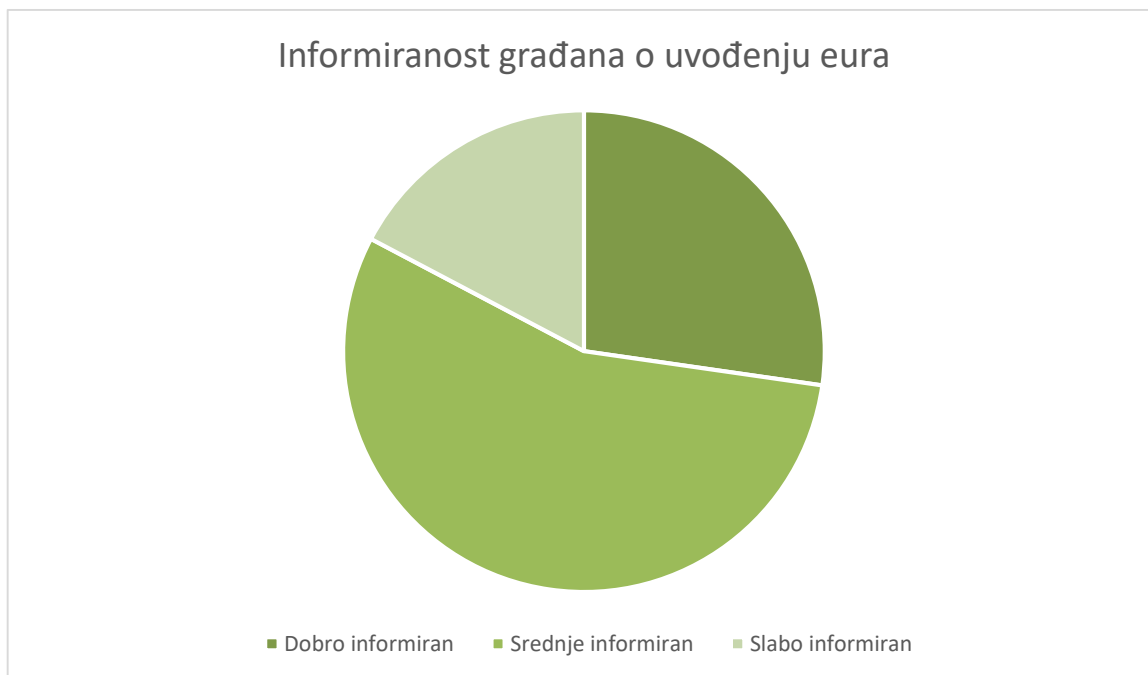
U svrhu pisanja ovog završnog rada samostalno sam provela anketu o stajalištima građana o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku. Anketa se provodila od 24.travnja 2023. do 26.travnja 2023. godine. Anketa se sastojala od 22 pitanja a za rješavanje iste bilo je potrebno nekoliko minuta. Pitanja sam podijelila u dva dijela, prvih šest pitanja odnosilo se na demografsku strukturu uzorka a ostatak pak je vezan uz samo znanje i stavove vezane za uvođenje eura kao nove službene valute. U anketi je sudjelovalo 110 ispitanika s područja Republike Hrvatske.

		Broj ispitanika	%
Ukupno:		110	100
Dob:	Manje od 18	3	2,7
	18-25	63	57,3
	26-35	16	14,5
	36-45	11	10
	46-55	14	12,7
	56-65	3	2,7
Mjesto stanovanja:	Grad	19	17,3
	Selo	91	82,7
Završeni stupanj obrazovanja:	Osnovna škola	10	9,1
	Srednja škola	75	68,2
	Preddiplomski studij	17	15,5
	Diplomski studij	8	7,3
Radni odnos:	Zaposleni	58	52,7
	Nezaposleni	5	4,5
	Učenik	14	12,7
	Student	33	30

Tablica 1. Demografska struktura uzorka (autorski rad)

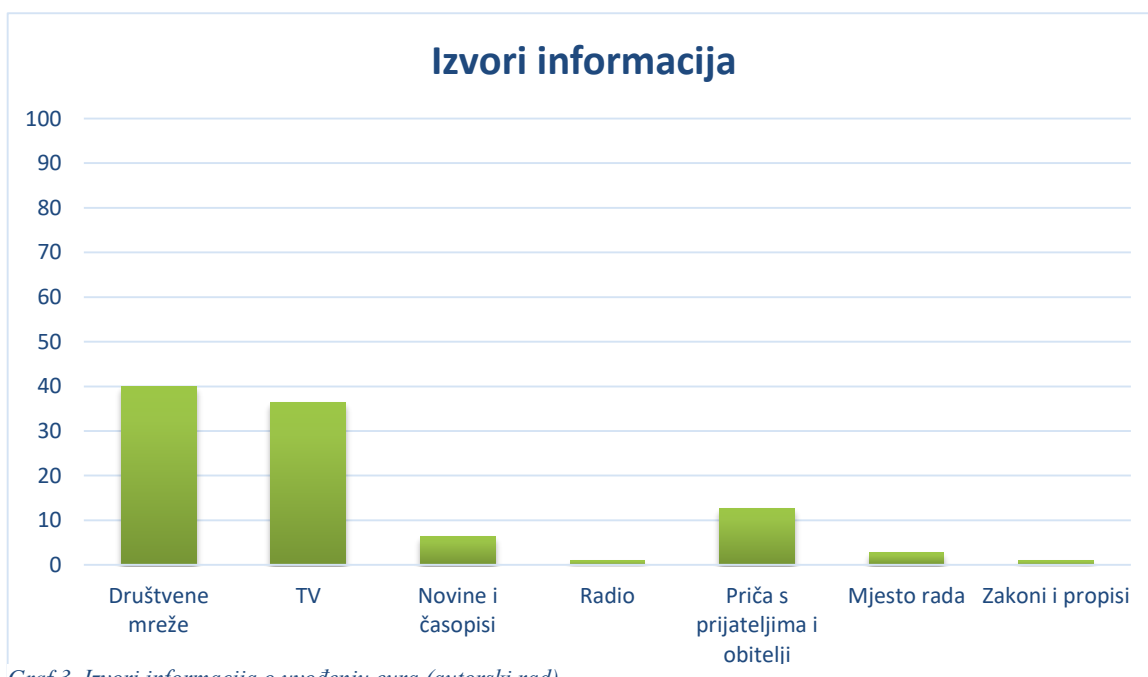
Iz tablice je vidljivo da je najveći broj sudionika u anketi u dobi od 18 do 25 godina, njih čak 63, odnosno 57,30%. Veći dio ispitanika živi na selu, njih 91, odnosno 82,70%, dok ostatak od 17,30% dolazi iz grada. Što se tiče završenog stupnja obrazovanja, najviše ispitanika ima završenu srednju školu, njih 75, tj. 68,20%. Od 110 ispitanika, većinski dio je zaposlen, 52,70% dok je najmanje nezaposlenih od samo 4,50%. Najviše zaposlenih ispitanika radi u području industrije a najmanje u području znanosti, dok najveći dio ispitanika studira u području društvenih znanosti a najmanji dio u umjetničkom području.

Slijedeći graf prikazuje odgovor na pitanje „U kojoj ste mjeri bili informirani o uvođenju eura u Republiku Hrvatsku?“. Od 110 ispitanika, njih samo 30 smatra da su bili dobro informirani, dok ostatak od 80 smatra da je informiranost bila srednja ili slaba.

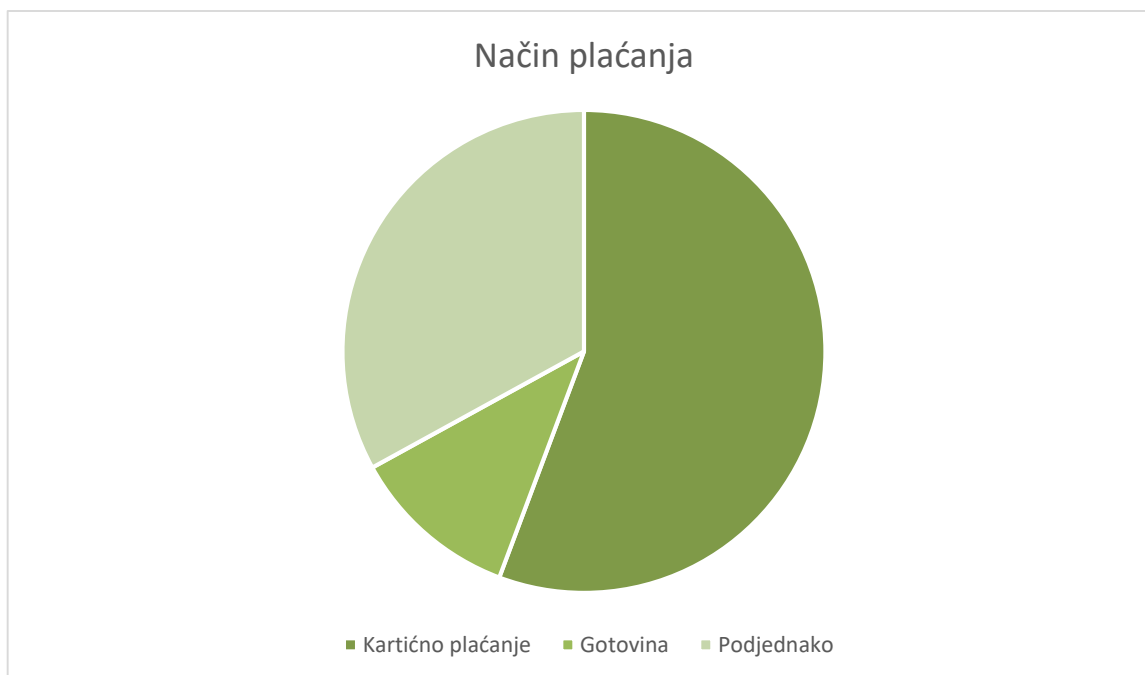
Graf 2. Informiranost građana o uvođenju eura (autorski rad)

Najveći dio ispitanika je najveći dio informacija o uvođenju eura saznalo putem društvenih mreža, njih 40% te putem televizije, njih 36,4%, a osim toga o bitnim informacijama vezanim za uvođenje eura su čitali u časopisima i novinama, zakonima i propisima, o istima se govorilo na radiju, informiralo na radnim mjestima te pričalo s prijateljima i obitelji.

Graf 3. Izvori informacija o uvođenju eura (autorski rad)

Sljedeće postavljeno pitanje bilo je „Koliko teško ili lako ste se naviknuli na euro?“. Od ukupno 110 ispitanika njih samo 31 se lako naviklo na upotrebu eura, 42 ispitanika smatra da su se na euro navikli srednje teško. Pitanje koje se nadovezuje na već navedeno jest „Preferirate li kartično plaćanje ili plaćanje gotovinom od kako je euro službena valuta?“. Nešto više od 57% ispitanika više preferira kartično plaćanje od kako je euro službena valuta, dok njih gotovo 32% koristi podjednako i gotovinsko i kartično plaćanje.

Graf 4. Način plaćanja ispitanika nakon uvođenja eura (autorski rad)

Od 110 ispitanih osoba, 68 ih smatra da Republika Hrvatska nije trebala uvesti euro kao službenu valutu, 20 ispitanika se slaže s uvođenjem eura a njih 22 je odgovorilo da ne zna. Također, najveći dio ispitanika smatra da su cijene nakon uvođenja eura u Hrvatsku znatno porasle, njih gotovo 73% a nijedan od ispitanika ne misli da su se cijene blago ili znatno smanjile. Neke od najvećih prednosti uvođenja eura koje su ispitanici naveli su:

- Lakše i jednostavnije plaćanje – 32,70%
- Stabilnost valute – 35,50%
- Nema tečajnog rizika – 41,80%
- Koristi za poduzetnike – 25,50%
- Povoljniji krediti – 6,40%
- Veća štednja – 7,30%
- Bolji životni standard – 4,50%
- Veće napojnice – 0,90%.

Kao najveće nedostatke vezane uz uvođenje eura u Republiku Hrvatsku ispitanici su navodili:

- Porast cijena – 86,40%
- Gubitak vlastite valute – 54,50%
- Nepovoljan tečaj konverzije – 4,50%
- Teško snalaženje stanovništva – 49,10%
- Probleme za osobe starije životne dobi – 45,50%
- Nestabilnost eura – 4,50%
- Slabljenje gospodarstva – 23,60%.

Sljedeći graf prikazuje odgovor uzorka na pitanje „Kada kupujete, preračunavate li eure u kune?“. Čak 88,20%, odnosno 97 ispitanika prilikom kupnje preračunava eure u kune, shodno tome, njih 13 ili 11,80% ne radi isto.

Graf 5. Prikaz odgovora na pitanje "Kada kupujete, preračunavate li eure u kune?" (autorski rad)

48,20% ispitanika se već susrelo s negativnim iskustvom vezano uz cijene od kako je euro uveden kao službena valuta u Republici Hrvatskoj, njih 40% se nije susrelo, a ostalih 11,80% ispitanika ne zna. Zanimljivo je reći da samo 13 ispitanih smatra da će euro pozitivno utjecati na hrvatsko gospodarstvo, 49 ih misli da će euro utjecati negativno a 48 ispitanika ne zna kako će euro utjecati na hrvatsko gospodarstvo.

10. Zaključak

U ovom posljednjem poglavlju željela bih iznijeti neke svoje zaključke vezane uz obrađenu temu. Naime Republika Hrvatska se pristupanjem Europskoj uniji obvezala da će preuzeti euro kao službenu valutu, ali sam datum tog događaja nije bio poznat. Vlada je izdala dokument Eurostrategija koji je najavio početak procesa uvođenja eura ali građani Republike Hrvatske nisu se slagali s tim, glavni razlog je taj što se smatralo i još uvijek se smatra da naše gospodarstvo još uvijek nije spremno za taj korak.

Hrvatska je mala država s otvorenim gospodarstvom i ova promjena na samu međunarodnu promjenu ima brojne prednosti, no usprkos tome, sve su nas zabrinjavali nedostaci. Kao što je i ranije navedeno, jedan od nedostataka je rast cijena do kojeg je došlo prilikom konverzije valuta, a sve s ciljem stjecanja većeg profita od strane poslovnih subjekta. Najveći porast cijena se dogodio u ugostiteljskim uslugama te frizerskim i kozmetičarskim uslugama. I sama sam se suočila s vrlo negativnim iskustvom vezano uz to gdje je cijena jedne kozmetičarske usluge prije uvođenja eura iznosila 120,00kn ili 15,93€, a nakon uvođenja istoga ista ta usluga vrijedi 20,00€ ili 150,69kn. Tu vidimo podosta veliki porast cijene od čak 30,69kn ili pak 4,07€. Naravno ima više takvih primjera. Kao primjer pozitivne promjene cijena s kojom sam se susrela nakon uvođenja eura navela bih jedan trgovački lanac u kojem su cijene prilikom konverzije valuta zaokružene na niže.

Rezultati ankete koju sam provela su pokazali da su brojni građani prije samog eura koristili isti kao sredstvo plaćanja ali i da im je privikavanje na novu valutu dosta teško palo te da su štedjeli više kada je hrvatska kuna bila službena valuta. Osobno smatram da je Hrvatska trebala uvesti euro prije svega zbog lakšeg uspoređivanja cijena kod ulagača i međunarodne trgovine a onda i zbog svih ranije navedenih prednosti. Smatram da Republika Hrvatska ima potencijal u jačanju gospodarstva nakon uvođenja eura samo ga mora iskoristiti na najbolji mogući način i time će nam se podići životni standard. Isto tako mislim da će građani nakon jednogodišnjeg privikavanja na korištenje nove valute imati bolju percepciju u istome te da će spoznati sve prednosti koje nam on nosi.

Literatura

1. Barbarić K. (2014.) Glagoljica u Hrvatskoj [Završni rad], preuzeto 09.05.2023. s <https://repositorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A1480/datastream/PDF/view>
2. Britannica (bez dat.) Euro, preuzeto 10.05.2023. s <https://www.britannica.com/topic/euro>
3. Centar zlata (bez dat.) Američki dolar – Moderna zamjena za zlato?, preuzeto 22.05.2023. s <https://www.centarzlata.com/americki-dolar/>
4. Ciprić D. (2021.) Kako će izgledati hrvatski euro: raznolike ideje za motiv kovanice [Blog post], preuzeto 08.05.2023. s <https://radiong.hr/kako-ce-izgledati-hrvatski-euro-raznolike-ideje-za-motiv-kovanice/>
5. Enciklopedija.hr (bez dat.) Ecu, preuzeto 21.05.2023. s <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=17035>
6. EUR-Lex (09.01.2021.) KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOJ SREDIŠNJOJ BANCI, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA - Europski gospodarski i financijski sustav: poticanje otvorenosti, snage i otpornosti, preuzeto 24.05.2023. s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0032&qid=1644319876209>
7. European Commission (bez dat.) Convergence criteria for joining, preuzeto 10.05.2023. s https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/enlargement-euro-area/convergence-criteria-joining_en
8. European Commission (bez dat.) ERM II – The EU's Exchange Rate Mechanism, preuzeto 22.03.2023. s https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/enlargement-euro-area/adoption-fixed-euro-conversion-rate/erm-ii-eus-exchange-rate-mechanism_en
9. European Commission (bez dat.) The international role of the euro, preuzeto 22.03.2023. s https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/open-strategic-autonomy/international-role-euro_en
10. Euro HR (10.09.2021.) Zamjena hrvatske kune eurom, preuzeto 26.04.2023. s <https://euro.hr/>
11. Europska središnja banka (bez dat.) Ekonomska i monetarna unija, preuzeto 21.03.2023. s <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.hr.html>
12. Europska središnja banka (bez dat.) Hrvatska, preuzeto 09.05.2023. s <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/html/hr.hr.html>
13. Europska unija (bez dat.) Prednosti, preuzeto 24.05.2023. s https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/benefits_hr

14. Europsko vijeće (bez dat.) Financijska pomoć državama članicama europodručja, preuzeto 24.05.2023. s <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/financial-assistance-eurozone-members/>
15. Europsko vijeće (bez dat.) Infografika – Euro u svijetu, preuzeto 22.03.2023. s <https://www.consilium.europa.eu/hr/infographics/the-euro-in-the-world/>
16. Europsko vijeće (bez dat.) Međunarodna uloga eura, preuzeto 25.04.2023. s <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/international-role-euro/>
17. HANFA (07.03.2022.) Uvođenje eura, preuzeto 26.04.2023. s <https://www.hanfa.hr/uvo%C4%91enje-eura-2022/uvo%C4%91enje-eura/#section0>
18. Hrvatska narodna banka (10.07.2020.) Hrvatska ušla u europski tečajni mehanizam, a HNB u blisku suradnju s Europskom središnjom bankom, preuzeto 25.04.2023. s <https://www.hnb.hr/-/hrvatska-usla-u-europski-tecajni-mehanizam-a-hnb-u-blisku-suradnju-s-europskom-sredisnjom-bankom>
19. Hrvatska narodna banka (01.02.2015.) Kovani novac, preuzeto 21.03.2023. s <https://www.hnb.hr/novac/kuna/kovani-novac>
20. Hrvatska narodna banka (prosinac 2020.) Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom, preuzeto 09.05.2023. s https://www.hnb.hr/documents/20182/2952583/Nacionalni-plan-zamjene-hrv-kune-eurom_23-12-2020.pdf/d2e5eb21-c70e-3ce5-53c6-cd00d43cde7a?t=1608811036377
21. Hrvatska narodna banka (01.02.2015.) Novčanice, preuzeto 21.03.2023. s <https://www.hnb.hr/novac/kuna/novcanice>
22. Hrvatska narodna banka (02.08.2021.) Otvoreni natječaj za izbor dizajna nacionalne strane Republike Hrvatske na optjecajnom kovanom novcu eura i centa, preuzeto 09.05.2023. s <https://www.hnb.hr/-/otvoreni-natjecaj-za-izbor-dizajna-nacionalne-strane-republike-hrvatske-na-optjecajnom-kovanom-novcu-eura-i-centa>
23. Hrvatska narodna banka (13.07.2020.) Središnji pariteti i obvezni intervencijski tečajevi za bugarski lev i hrvatsku kunu u ERM-u II, preuzeto 25.04.2023. s <https://www.hnb.hr/-/euro-central-and-compulsory-intervention-rates-for-bulgarian-lev-and-croatian-kuna-in-erm-ii>
24. Hrvatska narodna banka (24.12.2020.) Vlada Republike Hrvatske donijela je Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom, preuzeto 10.05.2023. s <https://www.hnb.hr/-/vlada-republike-hrvatske-donijela-je-nacionalni-plan-zamjene-hrvatske-kune-eurom>
25. Odluka o uvođenju hrvatskog dinara kao sredstva plaćanja na teritoriju Republike Hrvatske NN 71/91, preuzeto 25.02.2023. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1991_12_71_1851.html
26. Pongrac T. (bez dat.) Uveden hrvatski dinar – 1991. [Blog post], preuzeto 25.02.203. s <https://povijest.hr/nadanasnjidan/uveden-hrvatski-dinar-1991/>

27. Salvia V. (2022.) Radovi ovih ljudi bit će na eurokovanici. Ispričali su nam više o njima. [Blog post], preuzeto 08.05.2023. s <https://www.index.hr/vijesti/clanak/radovi-ovih-ljudi-bit-ce-na-eurokovanici-ispricali-su-nam-vise-o-njima/2337953.aspx>
28. Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj (Travanj 2018.) preuzeto 25.04.2023. s <https://www.mingo.hr/public/documents/Eurostrategija%20-%20FINAL.pdf>
29. Solenički K. (2022.) Samoborac Ivan Šivak zaslužan za dizajn hrvatske kovanice od 2 eura [Blog post], preuzeto 09.05.2023. s <https://www.radiosamobor.hr/2022/02/04/samoborac-ivan-sivak-zasluzan-za-dizajn-hrvatske-kovanice-od-2-eura/>
30. Vlada Republike Hrvatske (10.05.2018.) Vlada donijela strategiju za uvođenje eura kao službene valute u Republici Hrvatskoj, preuzeto 25.04.2023. s <https://vlada.gov.hr/vijesti/vlada-donijela-strategiju-za-uvodjenje-eura-kao-sluzbene-valute-u-republici-hrvatskoj/23836>
31. Zakon o faktoringu NN 94/14, preuzeto 24.05.2023. s <https://www.zakon.hr/z/742/Zakon-o-faktoringu>
32. Zakon o leasingu NN 141/13, preuzeto 24.05.2023. s <https://www.zakon.hr/z/256/Zakon-o-leasingu>

Popis slika, grafova i tablica

Slika 1. Izgled kovanice od 1, 2 i 5 centa (ECB, bez dat.).....	22
Slika 2. Izgled kovanice od 20 i 50 centa (ECB, bez dat.).....	23
Slika 3. Izgled kovanice od 1 eura (ECB, bez dat.).....	23
Slika 4. Izgled kovanice od 2 eura (ECB, bez dat.).....	24
Graf 1. Koordinacijska tijela u postupku uvođenja eura (Vlada Republike Hrvatske, HNB, prosinac 2020., str. 23).....	15
Graf 2. Informiranost građana o uvođenju eura (autorski rad)	31
Graf 3. Izvori informacija o uvođenju eura (autorski rad)	31
Graf 4. Način plaćanja ispitanika nakon uvođenja eura (autorski rad)	32
Graf 5. Prikaz odgovora na pitanje "Kada kupujete, preračunavate li eure u kune?" (autorski rad)	33
Tablica 1. Demografska struktura uzorka (autorski rad).....	30

